

1892-05-24

AFSENDER

Emil Hannover

MODTAGER

Johan Rohde

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Dateringsbegrundelse:

Datering i brev

Afsendersted:

København

Omtalte personer:

Rasmus Christiansen

Jean-Louis Forain

Mette Gauguin

Ida Hammershøi

Vilhelm Hammershøi

Alice Hannover

Cavling Henrik

Célestin Nanteuil

Odilon Redon

Sophus Schandorph

Joakim Skovgaard

Agnes Slott-Møller

Harald Slott-Møller

Vincent van Gogh

Jens Ferdinand Willumsen

Arkivplacering:

Den Hirschsprungske Samling

DOKUMENTINDHOLD

Emil Hannover takker for et langt brev fra Johan Rohde og giver ham flere håndfaste anbefalinger til hans fortsatte rejse og ophold. På den hjemlige scene ærgrer Hannover sig over det, han synes er smagløse forsøg på at iklæde København "Festdragt" - anledningen må være regentparret Kong Christian 9. og Dronning Louises forestående guldbryllup den 26. maj. Videre fortæller han, at hans bog om Købke er godt undervejs, og efter Rohdes ønske har han vedlagt sin udgivelse om at samle på bøger. Nogle artikler om Célestin Nanteuil er også medsendt, da Rohde har efterspurgt viden om ham. Hannover klandrer Rohde for tilsyneladende kun at have besøgt franske kunstnere i Paris og fortsætter, at indenfor en begrænset budgetramme må han gerne erhverve værker af Redon og Forain til ham. Små stykker silke vil han gerne have til sine bogbind, og hans hustru ønsker sig noget bestemt japansk bomuldsstof.

TRANSSKRIFTION

24.V.92

Kjbnh.

Kjære Ven,

Tak for den tykke Convoluts Indhold.

Det er virkelig rørende, at De finder

Tid til at sende mig ikke mindre end

4 tæt beskrevne Ark.

Jeg vidste ikke, det var Deres Hensigt at

opgive Italien til Efteraaret, men det

er vist ganske rigtigt, og jeg tør i hvert

Fald ikke være den, der tilraader Dem

at tilbringe en Sommer i Syden. Hvis

De vilde vide min Mening om Brügge

– Ribe, saa stemmer jeg for Ribe. Jeg

vilde i Deres Sted tage til Danmark

i de første Dage af Juni og blive dér

Juni, Juli, August. Septembers første

Halvdel er god til at rejse gennem

Tyskland, og naar De midt i September

kom til Italien, kunde De blive der

indtil Nytaar. Hele Vinteren maa De

sandelig ikke blive borte fra os. I hvert

Fald maa De da endelig ikke bruge alle

Deres Penge op i Paris, naar De ikke

synes at være saa særlig henrykt over at være der.

De ved vel, at De i den ellevete Time solgte et Billed paa "den Fri"?¹ À propos

[2]

om denne spurgte Wandel mig igaar, om det var sandt, de fri Udstillere havde kjøbt – det var hans Ord – Joakim Skovgaard.² Jeg beroligede ham i saa Henseende med en smuk Forklaring[.] Men det er jo dog rent forbistret, at sligt kommer ud.

Byen er ifærd med at iføre sig det, man kalder en "Festdragt". Det er noget saa rædselsfuldt smag...tløst, at man ikke behøver hedde E. Hannover for at "lide" ved i disse Dage at bevæge sig paa Gaden. Det dejlige Thottske Palais paa Hjørnet af Bredgade er blevet ganske ødelagt. Pilastrene er blevne malede røde, Kapitælerne er blevne forgyldte. Igaar blev Plankeværket paa Gammeltorv taget væk, og det viste sig, at det rare, gamle Springvand er blevet moderniseret paa den mest barbariske og modbydeligste Maade.

jeg selv er stærkt optagen af at samle det sidste Materiale ind til min lille skikkelige Bog om Købke, som jeg haaber at faa skrevet færdigt til Sommer.³ Første Kapitel har jeg

[3]

forresten skrevet. Min Afhandling "Om at samle paa Bøger" skal jeg afsende samtidig med disse Linier. Men hvad vil De dog egentlig med den i Paris?

Nanteuil har først og fremmest arbejdet for Hugo, dernæst for Monpous Rومانer, endvidere for Dumas og Gautier. Han har været Medarbejder ved "l'Artiste" (c. 1833) og

ved "Le Monde dramatique" (8 vol. in 8o), hvis første Bind er fra 1835. Idet jeg skal til at fortsætte denne Optælling, kommer jeg i Tanker om, at det er meget bedre, jeg sender Dem nogle udklippede Artikler om Ga Nanteuil; i den første af dem vil De finde noget af det, De søger. De er nok saa god at skaffe mig de løse Blade fuldtallige tilbage.

Har De ikke besøgt Redon? Og besøger De ikke andre af de franske Kunstnere? Har De ikke benyttet Fru Gauguins Adresser?⁴

Tak for Deres venlige Tilbud at ville købe forskellige Ting til mig. Desværre kan jeg kun i ringe Grad benytte mig af det, da vore Finanser for Øjeblikket er pinende gale. Van Gogh maa jeg naturligvis derfor renoncere paa foruden meget andet. Et eller andet udmærket indenfor en Pris af 25 francs af Redon

[4]

vil jeg dog gjerne have. Gavarni og Daumier skal De ikke købe til mig. Gjengivelser efter Forain vil jeg derimod gjerne have, hvis De kan faa dem billig.

Det, min Kone tænker paa, er et japansk Bomuldsstof, hvidt i Bunden med blaat Mønster, lavet til Gardiner. Hvis det er 1 Alen bredt, bruger hun 15 Alen, hvis det er 3 Kvarter bredt 20 Alen, hvis det er 2 Alen bredt 10 Alen. Hun saa det i 89 i en japansk Butik paa avenue de l'Opéra. Men det er vist højst usandsynligt, det ligger der endnu! Smaa Stykker sjældent Silketøj til Bogbind har jeg altid Brug for, hvis Deres Øje en Gang skulde møde

sligt.

Forleden Aften havde vi et lille Selskab, bestaaende af Willumsens, Hammershøjs, Schandorphs, Cavlings, Christiansen og et Par unge Piger.

Fru Hammershøj var saa henrivende

[5]

som et af Værkernes Englebørn. Willumsen holder vi meget af. Han var her en anden Aften og saa en Del af mine italienske Fotografier, og det var en ren Fornøjelse at iagttage den Kløgt, hvormed han saa. Han har forandret sig meget, siden jeg traf ham sidst. Hans Kone gjør et elskværdigt og flinkt Indtryk.

Slott-Møllers er rejst igaar, uden at vi har set dem her. Jeg kan desværre ikke lade være med mangen Gang at tænke paa, hvor lav deres Opførsel i Grunden har været. Det har jo altsaa vist sig omsider, at deres Venskab for os var betinget af, at jeg vilde rose dem i Avisen. Maaske er det dog ingen Skade til, at jeg har faaet dette at vide; mødes vi igjen med Slott-Møllers skal jeg vogte mig vel for at byde dem mere Venskab, end de har vist sig at være værd. Men jeg troer forresten ikke, vi mødes mere; jeg kan i hvert Fald ikke foreløbig tænke mig nogen Omgangsform med disse Mennesker, som jeg slet ikke mere kan respektere. For deres Arbejder i Aar har jeg

[6]

slet ingen Ærbødighed, og naar deres Forfængelighed kan være saa dum og smaalig, som den har vist sig at være, tvivler jeg højlig om deres kunstneriske Udviklingsmuligheder. jeg vilde sætte Pris paa, om De ved

Lejlighed vilde lade .. Slott-Møllers
vide, at det er mig, der har Ret til
at være og er forbitret paa dem, og
ligeledes, at jeg udmærket godt skal
formaa at bære Savnet af dem, selv
om jeg til en Begyndelse kan klage
en Smule over at være bleven holdt
for Nar i saa mange Aar. jeg føler
slet ingen Smærte ved at have mistet
dem som Venner; jeg føler kun Ærgrelse
over at have været tossegod nok til
at have interesseret mig for Dem.
Men ---- over det! Det er
dumt at blive ved at ærgre sig.
Om otte Dage rejser vi til Silkeborg
Kuranstalt, hvor vi skal blive en
Maanedstid, derfra til Madum. Det
er en lidet morsom Sommer at have i
Udsigt. Lev rigtig vel, og vær venligst
hilset af min Kone og Deres hengivne
Emil Hannover

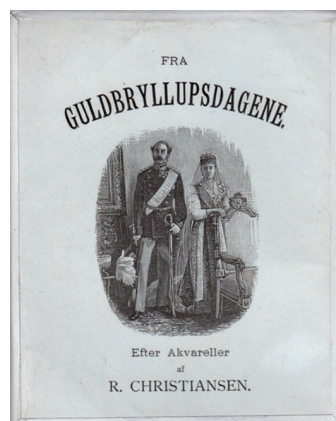
¹ Maleriet, Rohde solgte, er endnu ikke identificeret blandt de 9 værker, han udstillede.

² Sagen om Skovgaard-maleriet er ikke afdækket pt.

³ Emil Hannovers afhandling om Købke, "Maleren Christen Købke. En Studie i dansk Kunsthistorie", udkom dog først hen på året 1893.

⁴ Mette Gauguin må have sendt henvisninger med Rohde, som Hannover mener, han bør opsøge.

OMTALTE VÆRKER

Kong Chr. IX og Dronning Louises Guldbryllup, 1892, kartonkort illustreret af Rasmus Christiansen.
Kort og foto tilhører Per Sørensen, Danske Postkortkunstnere.

Tilhører Per Sørensen

24.V.92

15

Kjebm.

Kjære Ven,

Tak for den tyske Convoluts Indhold.
Det er virkelig rørende, at De finder
tid til at sende mig ikke mindre end
4 kort beskrevne Ark.

Is vidste ikke, det var Deres Mensigt at
opgive Italien til Efteraaret; men det
er vist ganske rigtigt, og is tør i hvert
fald ikke være den, der tilbringer den
at tilbringe en Sommer i Syden. Hvis
de vil vide min Mening om Brügge
- Ribe, saa stammer is for Ribe. Is
ville i Deres Sket tage til Danmark
i de første Dage af Juni og blive der
Juni, Juli, August. Septembers første
Halvdel er god til at rejse gennem
Tyskland, og naar de midt i Septemba
kom til Italien, kunde de blive der
resten af Aaret. Hele Vinteren naar de
sandselig ikke blive borte fra os. I hvert
fald naar de da endelig ikke bringe alle
Deres Penges op i Paris, naar de ikke
synes at være saa særlig hengivet over
at være der.

De ved vel, at de i den ellevte Time
solgte et Billet paa den Tri^{er} à propos

om disse spurgte Wandel mig igaar,
om det var sandt, de fri Udstillere
havde kjøbt - det var hans Ord -
Jakob Skougaard, og beroliget ham
i saa Henseende med en smukt Forklaring
men det er jo dog rent forhistret, at
sligt kommer ind.

Byen er iførd med at iføre sig det,
man kalder en "Festdrakt". Det er noget
saa nedsejlsfuldt smag^{løst} ~~støbt~~, at man
ikke behøver hvede & Hainover for
at "lide" ved i disse Dage at bevæge sig
paa Gaden. Det kejserlige Thottske Palais
paa Ujømnet af Bredgade er blevet ganske
afslagt. Pilastrene er bleve maalede
røde, Kapituleme er bleve forgyldte.
Igaar blev Plankværket paa gammel
tors taget ned, og det viste sig, at
det rare, gamle Springvand er blevet
moderniseret paa den mest barbariske
og modbydeligste Maade.

Byens er stærkt optaget af at samle
det sidste materiale ind til min
lille skitskelige Bog om Købke, som
jeg haaber at faa skrevet færdigt til
Sommer. Første Kapitel har jeg

forresten skrevet. Min afhandling om at
samle paa Bøger skal is, apert samtlig
med disse Linier. Men hvad vil De dog
egentlig med den i Paris?

Nanteuil har først og fremmest arbejdet
for Hugo, dernæst for Maupassants Romaner,
endvidere for Dumas og Quintica. Han har
vært medarbejder ved l'Artiste (ca. 1833) og
ved Le monde dramatique (8 vol. in 8°),
hvis første Bind er fra 1835. Det is, skal
de at fortsætte denne Optælling, kommer is,
i Tanken om, at det er meget bedre, is,
sende Dem nogle indklippede Artikler
om de Nanteuil; i den første af dem
vil De finde noget af det, De søger. De
er nok saa god at skaffe mig de løse
Blade fuldstændig tilbage.
Har De ikke besøgt Rebon? Og besøgt De
ikke andre af de franske Kunstnere? Har
De ikke benyttet sin Gærings Adresser?

Tak for Deres venlige tilbude at ville
bringe forskjellige Ting til mig. Desværre
kan is, kun i ringe Grad benytte mig
af det, da mine Finanser for Gjældsskuld
er pinende gale. Van Gogh maa is,
naturligvis derfor renoncere paa foruden
meget andet. Et eller andet indmarkket
indsejler en Pris af 25 francs af Rebon

vil is dog gerne have. Gaverne og
Damenier skal de ikke kjøbe til mig.
Hensjvelsen efter Torain vil is derimod
gerne have, hvis de kan faa dem
billig.

Det, min Kone tænker paa, er et
japanisk Bomuldsstof, hvitthi Brinten
med blaat mønster, lavet til
gardiner. Hvis det er 1 alen bredt,
bruges hin 15 alen, hvis det er 3
Kvarter bredt 20 alen, hvis det er
2 alen bredt 10 alen. Hvis saa det i
89 i en japanisk Brintik paa avenue
de l'Opera. Men det er vist højst
usandsynligt, det ligger der endnu!
Smaa Stykker sjældent Silbestof
til Bogbind har is altid Børg for,
hvis deres Pje er en Gang skulde møde
sligt.

Forleden Aften havde vi et lille Sel-
skab, bestaaende af Willumsens,
Hammershøj, Schandorphs, Carlsens,
Christiansen og et Par unge Piger.
Hr Hammershøj var ¹⁸⁴⁷ herreivert

som et af Vorherres Englebørn. Willimien
holder vi meget af. Man var her en
anden Aften og saa en Del af mine
italienske Fotografier, og det var en ren
Fornøjelse at iagttage den Kløgt, hvor
med han saa. Man har forandret sig
meget, siden vi traf ham sidst. Hans
Kone gik et elskværdigt og flinkst Ind-
tryk.

Slott. Möllers er rejst igennem, inden at
vi har set dem her. Vi kan desværre
ikke lade være med mangen Gang at
tænke paa, hvor lav deres Opførsel i
Gården har været. Det har jo altsaa
vist sig omvendt, at deres Venstreb for os
var betinget af, at vi vilde rose dem
i Avisen. Maaske er det dog ingen Skade
til, at vi har faaet dette at vide; mödes
vi igjen med Slott. Möllers skal vi vogte
mig vel for at byde dem mere Venstreb,
end de har vist sig at være værd. Men
vi troer forresten ikke, vi mödes mere;
vi kan i hvert Fald ikke foreløbig tænke
mig nogen Omgangsform med disse
Mennesker, som vi slet ikke mere kan
respektere. For deres Arbejdet i Aar har vi

49.

slut ingen Arbetlighed, og naar deres
Forsengelighed kan være saa Dumm og
smaalig, som den har vist sig at
være, trivler jeg højlig om deres
künstleriske Udviklingsmuligheder.
Jeg vilde sætte Pris paa, om De ved
Lejlighed vilde lade Dr. Slott: Möllers
vide, at det er mig, der har Ret til
at være og er forbitret paa dem, og
ligeledes, at jeg indmærket godt skal
formaa at bære Sagnet af dem, selv
om jeg til en Begyngelse kan blage
en Smule over at være bleven holdt
for Nar i saa mange Aar. Jeg føler
slut ingen Smerte ved at have mistet
dem som Venner; jeg føler kun Argvæn
over at have været forseglet nok til
at have interesseret mig for dem.

Men ————— over det! Det er
dumt at blive ved at argve sig.
Om otte Dage rejser vi til Tichsborg
Kunstudstelt, hvor vi skal blive en
maanedstid, derpaa til Malmø. Det
er en lidet morsom Sommer at have i
Udsigt. Lev rigtig vel, og vær venligt
hilsed af min Kone og deres hengjeme

Emil Hammar